

میکانزما کرپارا دانا دهرماله‌یه‌ین هاتن و چوونا وانه‌بیژ و ماموستایان و هه‌نده‌ک خال و پرسایرین بالکیش

ته‌حسین نا‌شکی

پشتی ل ده‌ستپیکا ده‌واما سالا خواندنێ (۲۰۰۷-۲۰۰۸)ی وانه‌بیژ و ماموستایین گه‌له‌ک خواندنگه‌هین ده‌رقه‌ی نا‌قه‌ندا پارێزگه‌ها ده‌هوک، خو‌نیشانده‌ناکه‌ ئاشتیانه، سه‌باره‌ت نه‌گرتنا ترۆمبیلین هاتن و چوونا وان، ژ لایه‌ په‌روه‌ردی شه، وه‌کو هه‌ر سال کری و په‌یامی کیشه‌یا وان گه‌هشتیه‌ ریتقه‌به‌ریا گشتی یا په‌روه‌رده‌یا پارێزگه‌ها ده‌هوک و لایه‌نێ دی یه‌ین به‌رپرس، پاشی داخوازی وان خواندنگه‌هان ژ لایه‌ جه‌ین به‌رپرس شه‌ هاتیه‌ په‌سه‌ندکرن، ژ وێری ویتقه، ئیدی جاره‌کا دی ده‌واما ئاسایی ده‌ستپیکر و وانه‌بیژ و ماموستایین ده‌رقه‌ی ل هیقییا نه‌نجامی مان.

گۆره‌ی پێزانینێ مه، پشتی چه‌ند مه‌هه‌کان، ژ نوو ره‌زامه‌ندی ژ سه‌ری هات کو ده‌رماله‌یه‌ین هاتن و چوونی ب تنی بۆ ماموستا و وانه‌بیژین ده‌رقه‌ی نا‌قه‌ندین قه‌زایین پارێزگه‌هان ب مه‌زێخن، ئانکو هه‌موو وانه‌بیژ و ماموستایین نا‌قه‌ندین قه‌زایین پارێزگه‌ها ده‌هوک ژ فان دهرماله‌یان بیه‌هروون، وه‌کو من زانی ریتقه‌به‌ریا په‌روه‌رده‌یا قه‌زا ده‌هوک گه‌له‌ک پیکول کرن پیتخه‌مه‌ت ماموستا و وانه‌بیژین نا‌قه‌ندا قه‌زایی ژ ب به‌ر فان دهرماله‌یان پیتخن، لی وه‌سا دیار بوو ئەف داخوازیه‌ ل سه‌ری نه‌هاتیه‌ په‌سه‌ندکرن.

پیتنگا‌فا دی، ریتقه‌به‌ریا په‌روه‌رده‌یا قه‌زا ده‌هوک، بیی نفیساره‌کا فه‌رمی ل سه‌ر ته‌فا یا خواندنگه‌هین خۆ وه‌ک بژاندن به‌لافکه‌ت و ئامازی بده‌ته‌ نا‌قه‌ره‌وکا نفیسارا ژ سه‌ری هاتی و مه‌رجین وانه‌بیژ و ماموستایین ب به‌ر وه‌رگرتنا دهرماله‌یان ده‌قش دیارکه‌ت، زاره‌کی داخواز ژ کارگیتیرین ده‌رقه‌ کر کو ب تنی لیسته‌ک ب نا‌قی وان وانه‌بیژ و ماموستایین ب راستا ده‌ین و دچن و ترۆمبیل ب کرێ گرتین، ب زووترین ده‌م بگه‌هینن، دا ژ مافی وه‌رگرتنا دهرماله‌یه‌ین هاتن و چوونی بیه‌ر نه‌بن.

ل قیره‌ هه‌ر ریتقه‌به‌ری خواندنگه‌هه‌ک ل سه‌ر به‌رپساریا خۆ نا‌قین وانه‌بیژ و ماموستایین ده‌ین و دچن د لیسته‌ک دا ریزه‌ندکرن، بیی گۆرمی پاره‌ی د لیسته‌ی دا دیار که‌ن، ئیمزاکرن و گه‌هاندنێ دا ل دوو‌ف وی لیسته‌ی دهرماله‌یه‌ین هاتن و چوونی ژیرا ب مه‌زێخن! پشتی ماوه‌یه‌کی چا‌قه‌ری ماین، جاره‌کا دی په‌روه‌رده‌یا قه‌زا ده‌هوک نا‌گه‌هداریا وان ریتقه‌به‌رین لیسته‌ پرکرین کر کو ل جه‌ی دیارکری ئاماده‌بن، ژ بۆ کاره‌کی فه‌ر وه‌ک مه‌ زانی کارێ فه‌ر ژ هه‌ر جه‌خت کرن ل سه‌ر وی چه‌ندی بوویه‌ کو هه‌ر ریتقه‌به‌ره‌ک به‌رپرسه‌ ژ وان نا‌قین نفیسین و دقیت ئه‌و وانه‌بیژ و ماموستا بن، ئه‌وین ب کرپار ترۆمبیل بۆ ده‌رقه‌ی نا‌قه‌ندا پارێزگه‌هه‌ گرتین.

پشتی هوربینکرن و دوو‌فچوونا ژ لایه‌ لیژنه‌یا په‌یوه‌ندی ب فی پرۆس شه‌ هه‌ی، ل سه‌ر نا‌قین د لیستین هنارتی دا هاتیه‌ کرن، ژ نوو پشتی بورینا پیتخ مه‌هان ب سه‌ر خو‌نیشانده‌نا ماموستایان قه‌ ده‌ریاز بووین، ل پیتهنقه‌دانا نیفا سالی، ئانکو ل مه‌ها ئاداری، ئەف دهرماله‌ دانه‌ وانه‌بیژ و ماموستایین نا‌قین وان هاتینه‌ په‌سه‌ندکرن.

خالا بالکیش د میکانزما فی کرپاری دا وه‌سا دیاربوو وانه‌بیژ و ماموستایین ئانکجیین نا‌قه‌ندین ناحیا و کومه‌لگه‌هان ژ، مینا وانه‌بیژ و ماموستایین نا‌قه‌ندین قه‌زاییان ژ فان دهرماله‌یان بیه‌هروینه، به‌رامبه‌ر پراییا وانه‌بیژ و ماموستایین ئانکجیین گوندان، ئەگه‌ر نه‌بیژین هه‌موویان، ئەف دهرماله‌ مینا هه‌قالین خۆ یه‌ین ده‌ین و دچن و کرپت دده‌ن وه‌رگرتنه، ئەف خاله‌ ژ یا بوویه‌ جه‌ی گازنده‌ و ره‌خه‌یا وان وانه‌بیژ و ماموستایان، یه‌ین کو ژ وه‌رگرتنا دهرماله‌یان بیه‌هرووین و دبیت وه‌سا دبیین کو دقیا ئه‌و ژ مینا هه‌قالین وان یه‌ین ئانکجی ل گوندان ژ فان دهرماله‌یان بیه‌ر نه‌بان.

خالا بالکیشتر، د میکانزما ته‌رخانکرنا فان دهرماله‌یان، ریتقه‌به‌رین خواندنگه‌هین ده‌قه‌ری ژ بلی نا‌خشتنا زاره‌کی ژ په‌روه‌رده‌یا قه‌زا ده‌هوک وه‌رگرتی، چ نفیسار سه‌باره‌ت چه‌وانیا میکانزما فان دهرماله‌یان ب شیه‌ویه‌ک فه‌رمی نه‌گه‌هشتینی کو هه‌موو بزانی، کانێ نا‌قه‌ره‌وکا نفیسارا ژ سه‌ری هاتی، ب تنی ماموستایین نا‌قه‌ندا قه‌زا بیه‌ر ده‌ک، یان وانه‌بیژ و ماموستایین ناحیا و کومه‌لگه‌هان ژ ب به‌ر دئیت.

خاله‌کا دی یا بوویه‌ جه‌ی ره‌خنی، گۆره‌ی نا‌خشتین وان وانه‌بیژ و ماموستایین ب به‌ر وه‌رگرتنا دهرماله‌یان که‌تین، یه‌کسانی د گۆرمی وه‌رگرتی دا نینه، ئانکو ماموستایین (کورا و مانگیشکی) وه‌ک نمونه‌ بۆ نا‌خشتنا وان وه‌ک هه‌ف مه‌هه‌ گۆرمی (۵۰) هزار دیناران وه‌رگرن، ئەفه‌ سه‌ره‌ریی کو کرپا ترۆمبیلین ده‌قه‌ره‌کا وه‌کو ده‌قرا (مانگیشکی) دبیت دو جاره‌کی هندی کرپا ده‌قه‌ره‌کا وه‌ک ده‌قرا (کورا) بیت.

دیسا دانا فان دهرماله‌یان یا بوویه‌ جه‌ی گازنده‌یا گه‌له‌ک وانه‌بیژ و ماموستایین نا‌قه‌ندا پارێزگه‌هه‌ی ژ، نه‌مازه‌ ئه‌وین ترۆمبیلێ ژ ده‌قه‌ره‌کی بۆ ده‌قه‌ره‌کا دی ب گۆرمه‌ک نه‌ کیمتر ژ وان دگرن، ئه‌وین ترۆمبیلان بۆ ده‌قه‌رین ده‌رقه‌ی نا‌قه‌ندا پارێزگه‌هه‌ی دگرن، بۆ نمونه‌ ماموستایین هه‌ین ترۆمبیلێ ژ تاخه‌کی وه‌کو تاخی (گه‌لی) بۆ خواندنگه‌هه‌کا وه‌کو (نزارکی) یان (شندوخا) دگرن، دبیت هندی وی ماموستای کرێ دده‌ت، ئه‌وی دچیته‌ ده‌قه‌رین (کورا و مانگیشکی)، لی گۆره‌ی نفیسارا ژ سه‌ری هاتی، ژ فان دهرماله‌یان بیه‌ر بوویه‌.

پرسایرین ل قیره‌ ده‌ین، ئه‌ری نا‌قه‌ره‌وکا نفیسارا ژ سه‌ری گه‌هشتیه‌ په‌روه‌رده‌یا قه‌زا ده‌هوک ئامازه‌ دایه‌ وی خالی ژ کو ماموستایین ئانکجیین نا‌قه‌ندین ناحیا و کومه‌لگه‌هان ژ، مینا وانه‌بیژ و ماموستایین نا‌قه‌ندین قه‌زا دهرماله‌یه‌ین هاتن و چوونی نه‌ وه‌رگرن و وانه‌بیژ و ماموستایین ل گوندان د ئانکجی ژ، وه‌کو هه‌قالین خۆ یه‌ین ده‌ین و دچن وه‌رگرن، یان ئەف کرپاره‌ ب شیه‌ویه‌ک دی هاتیه‌ په‌یره‌وکرن؟ بۆچی خواندنگه‌هین ده‌قه‌ری زاره‌کی هاتنه‌ نا‌گه‌دارکرن، لیستا ب نا‌قی ماموستایین ده‌ین و دچن ئیمزاکری به‌نیرن، بیی گۆرمی پاره‌ی ته‌رخانکه‌ن، به‌رامبه‌ر نا‌قی هه‌ر ماموستایه‌کی دیارکه‌ن؟ ئه‌ری فان لیستین ب ئیمزا و بچ گۆرمی دهرماله‌یان چ شه‌رعیه‌تا خۆ د ده‌زگه‌هه‌کا فه‌رمی دا هه‌یه‌؟ ماده‌م هه‌ر کرپارا دانا دهرماله‌یان چه‌ند مه‌هه‌کان فه‌کیشا، ئه‌ری ئەگه‌ر لیژنه‌یه‌ین په‌یوه‌ندی ب مژاری قه‌ هه‌ی، هاتبانه‌ خواندنگه‌هان و ژ نیزیکی ژنوار دیتبایه، کانێ کی ب دروستی ده‌یت و کی یی ئانکجی یه‌ باشتر نه‌بوو؟